

ШУМЕНСКИ УНИВЕРСИТЕТ
„ЕПИСКОП КОНСТАНТИН ПРЕСЛАВСКИ”
ПЕДАГОГИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ

КАТЕДРА „ТЕОРИЯ И МЕТОДИКА НА ФИЗИЧЕСКОТО
ВЪЗПИТАНИЕ И СПОРТ”

СЕВЕРИН ПЛАМЕНОВ АКЕРСКИ

МОДЕЛ ЗА ОБУЧЕНИЕ ПО БОЙНОТО ИЗКУСТВО
ЗАНШИН ДЖУЦУ НА УЧЕНИЦИ ОТ 3. И 4. КЛАС

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т

на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен
„ДОКТОР”

Докторска програма: МЕТОДИКА НА ОБУЧЕНИЕТО ПО
ФИЗИЧЕСКО ВЪЗПИТАНИЕ И СПОРТ

Професионално направление: 1.3. ПЕДАГОГИКА НА
ОБУЧЕНИЕТО ПО...

Област на висше образование: 1. ПЕДАГОГИЧЕСКИ
НАУКИ

Научен ръководител: проф. д-р Стефан Базелков

Шумен, 2020

ШУМЕНСКИ УНИВЕРСИТЕТ
„ЕПИСКОП КОНСТАНТИН ПРЕСЛАВСКИ”
ПЕДАГОГИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ

КАТЕДРА „ТЕОРИЯ И МЕТОДИКА НА ФИЗИЧЕСКОТО
ВЪЗПИТАНИЕ И СПОРТ”

СЕВЕРИН ПЛАМЕНОВ АКЕРСКИ

МОДЕЛ ЗА ОБУЧЕНИЕ ПО БОЙНОТО ИЗКУСТВО
ЗАНШИН ДЖУЦУ НА УЧЕНИЦИ ОТ 3. И 4. КЛАС

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т

на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен
„ДОКТОР”

Докторска програма: МЕТОДИКА НА ОБУЧЕНИЕТО ПО
ФИЗИЧЕСКО ВЪЗПИТАНИЕ И СПОРТ

Професионално направление: 1.3. ПЕДАГОГИКА НА
ОБУЧЕНИЕТО ПО...

Област на висше образование: 1. ПЕДАГОГИЧЕСКИ НАУКИ

Научен ръководител: проф. д-р Стефан Базелков

Официални рецензенти:

.....
.....

Дисертационният труд на тема „*Модел за обучение по бойното изкуство на учениците от 3. и 4. клас*”, съдържа 140 страници. Структурно е изграден от увод, три глави, изводи и препоръки. Приложен е списък на ползваната литература и 21 Приложения. В основния текст са включени 25 таблици и 33 фигури. Трудът е обсъден и насочен за публична защита от катедрата по Теория и методика на физическото възпитание и спорт при Педагогическия факултет на ШУ „Епископ Константин Преславски”

Катедреният съвет е разширен със заповед на ректора РД-16-064 от 29.06.2010 г. с двама хабилитирани преподаватели: проф. д.п.н. Малчо Малчев и проф.д-р Росен Алексиев.

Публичната защита на дисертационния труд ще се състои на 17 09. 2020г. от часа в зала 211 на Педагогически факултет към ШУ „Епископ Константин Преславски”, на заседание на жури, потвърдено със заповед №.....

Увод

Новите образователни технологии в съвременния живот носят идеи и подходи за усъвършенстване на света, в който живеем. Те са съобразени с непрекъснато променящите се изисквания на днешните поколения към социалната и културната среда. Това задължава спортните педагози и специалисти да разработват нови ефективни технологии за интензификацията и интелектуализацията на учебния процес по учебния предмет „Физическо възпитание и спорт” в различни направления.

Регламентираният Държавен образователен стандарт в НАРЕДБА № 5 от 30.11.2015 г. за общообразователната подготовка, дава ясна представа за пътя, свързан с процеса на спортното обучение на учениците и усъвършенстване на двигателните им умения и навици. Обществените отношения като част от физическото възпитание и спорта, уредени със Закона за физическото възпитание и спорт, се регулират чрез изградената национална система, за подобряване на здравето, двигателната активност и физическото развитие на населението.

Програмите на Министерството на образованието и науката, съгласувани с Министерството на физическото възпитание и спорта, посочват пътя, организацията, формите за контрол и оценка, критериите и целите на физическото

възпитание и спорта. Учебните институции поемат отговорността, свързана с условията, а учителите са пряката връзка и основен фактор за реализиране на регламентираните програми.

В лицето на учителите стои важната и нелесна задача, свързана с възпитанието, обучението и контрола на обучаемите, за създаването на добра база и подготовка към преминаването през отделните етапи и степени на образование. Паралелно с това новите технологии имат своите приноси в социално-икономическия живот и оказват силно въздействие върху подрастващите. Представяват предпоставка за много нови идеи, разширяват възможностите за комуникация, информация и обмен на мисли. Не бива обаче да се подценява и негативното влияние, което създава все повече здравословни и емоционални проблеми.

Агресията в съвременния живот е тема, която се обсъжда все по-често. Желанието за доминиране и власт е състояние, което започва да приема патологични последици за учениците. Проблемите, свързани с общуването, водят до десоциализация и затваряне в себе си. Всичко това е предпоставка за физически конфликти в училищната и извънучилищната среда. Представата за бойни изкуства е изродена, като стремеж не към развитие на физическия и умствения потенциал, а като инструмент, с който можеш да

победиш всеки, да станеш значим, да те забележат, да респектираш и да бъдеш уважаван.

В контекста на изложеното е вплетена идеята за разработването на настоящия дисертационен труд на тема *Модел за обучение по бойното изкуство Занишин джуцу, на ученици от 3. и 4. клас*. На базата на актуален анализ на същността и характеристиката на съвременната система за физическо възпитание в българското училище, и на мястото на бойните изкуства в системите за физическо възпитание и спорт извеждаме концептуални предпоставки за моделиране на обучението по *Занишин джуцу*. Всъщност това е научното презентирание на авторската система за адаптирано бойно изкуство и изследване на възможностите чрез него да се обогатят средствата и методите на училищното физическо възпитание в светлината на новите концепции на Закона за предучилищното и училищното образование.

В дисертационния труд се представя модел за внедряване на *Занишин джуцу* в НЕО – 3. и 4. клас, и анализ на емпиричните резултати от спортно-педагогическия експеримент, който доказва неговата ефективност. Синтезираните изводи и препоръки за практиката потвърждават изследователската хипотеза и защитават идеята за обогатяване на допълнителните дейности в училищното физическо възпитание.

ГЛАВА ПЪРВА

ТЕОРЕТИЧЕН АНАЛИЗ И ПОСТАНОВКА НА ПРОБЛЕМА

В първа глава извършихме характеристика на системата за физическо възпитание в българското училище, с исторически дискурс на системата за физическо възпитание в българското училище. Правим историографски обзор и анализ на гимнастическите системи, като извеждаме някои основни изводи: *в структурен и функционален аспект системите за физическо възпитание, особено в новото време, в една или друга степен си влияят и обогатяват. Изключение прави руската система, която дълго време остава строго национално детерминирана от дворянството при царизма, а по-късно и геополитически изолирана по време на большевишкото управление.*

В една или друга степен почти всяка система оказва някакво влияние върху българската.

При характеристиката на системите за училищно физическо възпитание в Европейския съюз и развитите страни извеждаме извода, че *системата за физическо възпитание е неразделна част от организацията и живота на всяка една държава, независимо от политическите,*

религиозните и културните традиции. Тя е свързана със здравето, с подготовката за трудовата дейност и е определяща за моралните възгледи и ценностната система на населението. Спортът е източник на здраве, възпитание и забавление, които са неразделна част от щастието на всяка нация. Физическото здраве е градивен елемент на бъдещото съществуване, и като такъв системата за физическо възпитание подготвя бъдещите поколения за нормално социално оцеляване в постоянно променящата се среда на битието.

При разглеждане статуса на физическото възпитание и спорт в България през XX и началото на XXI век изведохме обобщенията:

➤ *Процесът на обучение по физическо възпитание и спорт в съвременното българско училище е обвързан с държавно установените нормативни изисквания.*

➤ *Организацията се осъществява чрез разнообразие от форми, зависещи от предварително поставените цели и задачи. Като основна организационна форма за обучение в българското училище е определена урочната. Всеки урок по физическо възпитание и спорт е насочен към изпълнението на основните елементи на триадата – образователни, възпитателни и оздравителни*

задачи в демократична и хуманна образователна среда и зачитане суверенитета на личността.

➤ Обособената структура на урока – подготвителна, основна и заключителна, предоставя база и възможност за творчество и иновативни подходи при изявата на спортния педагог.

➤ Нивото на ученическата физическа дееспособност регулярно се изследва с диагностична цел. За целта спортните педагози е необходимо редовно да провеждат предвидените в заповедта на министъра на МОН единни за всички видове училища тестове и да анализират физическите показатели на учениците. Присъединяването на България към Европейския съюз води до последствия, свързани с усъвършенстване системата за физическо възпитание и спорт, в положителна посока. Необходимо е да насочим нашето внимание с приоритет здравето на подрастващите, което очертава просперитета и бъдещето на нацията.

➤ Въпреки икономическите и социалните трудности, оптимистично считаме, че с необходимата квалификация, подходящ подход и личен пример спортните педагози могат да разкрият на своите ученици добрите хоризонти на бъдещето и реализацията им в страната ни.

При проследяване развитието на бойните изкуства в системите за физическо възпитание и спорт предложихме някои уточнения, отнасящи се до понятията **бойни изкуства** и **източни бойни изкуства**. Направихме характеристика на бойните изкуства и спортните единоборства и предложихме дефиницията: *Бойните изкуства са съвкупност и изява на специфични техники /двигателни действия/ и тактически реакции на индивида за неутрализиране на противника, със или без оръжие, в условията на импровизирана ситуация, без правила.*

Класифицирахме ги по континентален, национален признак и по вид, със съответните характерни особености.

Направихме анатомо-физиологическа характеристика на учениците от 3. и 4. клас.

Теоретичният анализ в първа глава на дисертационния труд даде отговор на множество въпроси и осигури правилното формулиране на конкретните задачи на изследването. В методологически подтекст историческият дискурс за системите за физическо възпитание и спорт, на фона на характеристиката на училищното физическо възпитание в ЕС и развитите страни днес, ни даде възможност да вникнем в образователните реформи в сферата след прехода към демократичната държава и социалното общество у нас. Изяснихме същността на научния проблем /въпрос/ на нашето изследване. На базата на натрупан педагогически опит и знания, ние не се съмняваме в големите възможности на модела *Заншин джуцу* за възпитаване на учениците и за усъвършенстване на техните спортно-технически способности. Този опит и знания залегнаха в основата на концептуалните предпоставки за моделирането на обучението по *Заншин джуцу* и разработването на модел и иновативна програма за обучение.

Научният проблем е свързан с изясняване на възможностите началното обучение и спортна подготовка да започнат още в 3. и 4. клас на Началния етап на образование, дори и по-рано. Всичко това предопредели дефинитивно

хипотезата на изследването: *предполагаме, че разработването и внедряването на модел за обучение по бойното изкуство Заншин джуцу ще разшири обхвата на средствата и методите на физическото възпитание в НЕО – 3. и 4. клас, и ще съдейства за изпреварващо постигане на държавния образователен стандарт в регламентираниите избираеми, двигателно-познавателни дейности.*

ГЛАВА ВТОРА

МЕТОДОЛОГИЯ, МЕТОДИКА И ОРГАНИЗАЦИЯ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Методологичната основа на нашето изследване в най-общ аспект беше научната философия и системно-интегративният подход. За решаване на отделни задачи, за разкриване динамиката на структурните компоненти, свързани с експерименталния модел за обучение по бойното изкуство Заншин джуцу, използвахме селективно системно-структурния и системно-функционалния подход. Целта, задачите, предметът и обектът на изследването са основните методологически стълбове, върху които изградихме методиката на изследването и конкретизирахме съдържанието на педагогическата диагностика.

 Цел на изследването: В подтекст на хипотезата целта на нашето изследване е да докажем ефективността на създадения от нас модел на бойното изкуство *Занишин джуцу*, за комплексно въздействие върху учениците, като възможност за ***регламентираните избираеми области на учебно съдържание и двигателно-познавателни дейности***, съгласно Закона за предучилищното и училищното образование, в сила от 2016 г.

 Задачи на изследването:

1. *Да проучим литературните източници, свързани с темата на дисертационния труд. Да направим класификация на бойните изкуства.*

2. *Да установим отношението, интересите и мотивацията на учениците в 3. – 4. клас, техните родители и учители от Шуменския регион, към практикуването на бойните изкуства.*

3. *Да разработим и експериментираме „Модел за обучение по бойното изкуство Занишин джуцу, на ученици от 3. и 4. клас.*

4. *Да извършим диагностика на физическата дееспособност, специалната физическа и техническа подготовка на учениците, участващи в спортно-педагогическия експеримент.*

5. *Да разработим система за контрол и оценка на*

специалната физическа и техническа подготовка на учениците, участници в обучението по Заниин джуцу.

 Предмет на изследването е функционалността и ефективността на приложения модел *Заниин джуцу* за обучение на учениците от 3. и 4. клас.

 Обект на изследването са количествените и качествените промени в резултат на оказаното педагогическо взаимодействие, чрез методите и средствата на експерименталния модел.

 Област на изследването е подобряване качеството на образователно-възпитателния процес по физическо възпитание и спорт в НЕО чрез приложението на иновативни технологии, подходи, средства и методи на педагогическо въздействие.

 Субект на изследването са 240 ученици: момчета и момичета от 3. и 4. клас, които са разпределени в 4 контролни и 4 експериментални групи. По своята същност изследването е приложно, с насоченост за усъвършенстване на конкретна учебна и спортна практика. По характер и същност на целите изследването е констативно в диагностичната си част и иновационно чрез целенасочения експеримент.

2.2. Методика на изследването

В изследването използвахме комплексна методика, която обхваща: *теоретичен анализ и синтез, социологически методи, педагогическо наблюдение, спортно-педагогически експеримент, моделиране на структури, методи за тестиране на двигателните и координационните характеристики на учениците, математико-статистически и графични методи, сравнителен анализ.*

2.2.1. Метод на теоретичен анализ и синтез

Теоретичният анализ осъществихме на базата на 131 литературни източника, които съдържат информация за тенденциите и развитието на системата за физическо възпитание в България и информация за видове бойни изкуства.

2.2.2. Социологически методи

Във връзка с проучване на проблемите на физическото възпитание в училище, проведохме анкети с ученици, родители и учители за желанията на учениците, възможностите и условията за изучаване бойни изкуства в системата на физическото възпитание и спорт. (вж. прил. 2, 3, 4)

2.2.3. Педагогическо наблюдение

Педагогическото наблюдение осъществихме в две насоки:

1. В стандартните уроци по физическо възпитание, съгласно поурочното разпределение, за учениците от 3. – 4. клас, като наблюдавахме степента на внимание, интерес и дисциплина. Степента на натоварване, чрез учестено дишане и тонус.

2. Проведохме аналогично педагогическо наблюдение в първите занимания по *Занишин джуцу*, съгласно експерименталния модел. Отчетохме степента на внимание, интерес на учениците и координацията на движенията, като показател за настъпваща умора. Отчетохме общата ефективност при решаването на образователните задачи.

2.2.4. Спортно-педагогически експеримент

Спортно-педагогическият експеримент проведохме в рамките на една учебна година. По своята същност той е преобразуващ (обучаващ). Основната му цел беше да се установи ефективността на приложения от нас модел и програма за обучение по *Занишин джуцу*. Поради значителния обем на експерименталната програма, тя е изведена като приложение.

За диагностика на отделните страни, свързани с прогреса в обучението и усъвършенстването на *Занишин джуцу*, се насочихме към три основни подхода:

1. Диагностика на физическата дееспособност на включените в експеримента ученици. За целта се спряхме на унифицираната методика „ЕВРОФИТ”, диагностицирахме следните физически качества: обща издръжливост, сила и силова издръжливост, бързина, гъвкавост и равновесие (вж. табл. 1).

2. За диагностика на специалната физическа подготовка използвахме следните специфични тестове (вж. табл. 2).

3. Диагностика и оценка на техническата подготовка на база експертно оценяване (вж. табл. 3).

Таблица № 1

Тестове за физическа дееспособност

№	Тестове	Мерни единици	Точност	Посока на нарастване	Надеждност на теста
1.	<i>Скок на дължина от място</i>	см	1 см	+	0,90/0,87*
2.	<i>Совалково бягане 10X5 метра</i>	секунди	0,01 s	-	0,95*
3.	<i>Сгъване и разгъване на ръцете в опора</i>	брой повторения	1 бр.	+	0,76

4.	<i>Максимален брой клякания и изправяния</i>	брой повторени я	1 бр.	+	0,85
5.	<i>Максимален брой повдигания на тялото от и.п.тилен лег до седеж</i>	брой повторени я	1 бр.	+	0,76
6.	<i>Спринтово бягане</i>	секунди	0,01 s	-	0,86/0,92 *
7.	<i>Напречен шпагат</i>	см	1 см	-	0,80
8.	<i>Надлъжен шпагат</i>	см	1 см	-	0,80
9.	<i>Мост от тилен лег</i>	см	1 см	-	0,96*
10	<i>Дискове-честота на почукване</i>	брой повторени я	1 бр.	+	0,87

Таблица № 2

**Тестове за оценка на специфичната физическа и
техническа
подготовка по Занишин джуцу**

№	Тестове	Мерни единици	Точност	Посока на нарастване	Надежд- ност на теста
----------	----------------	--------------------------	----------------	---------------------------------	--------------------------------------

1.	Удари с ръце за 60 сек.	Брой удари	1 бр.	+	0,99
2.	Удари с крака за 60 сек.	Брой удари	1 бр.	+	0,93
3.	Полуклек в тилна опора на стена	Секунди	0.01 сек.	+	0,87
4.	Скок кълбо през човек за 60 сек.	Брой повторения	1 бр.	+	0,95
5.	Пропуснати защиты за 60 сек.	Брой попадения	1 бр.	+	0,88
6.	Настъпване за 60 сек.	Брой попадения	1 бр.	+	0,95
7.	Докосване на опора с редуване на ходилата за 60 сек.	Брой попадения	1 бр.	+	0,99

2.2.5. Експертна оценка на техническата подготовка

За отчитане ефективността на приложения модел за обучение на ученици от 3. – 4. клас по бойното изкуство *Занишин джуцу* и оценка на техническата подготовка, направихме експертна оценка. За целта бяха ангажирани петима експерти в областта на бойните изкуства – майстори, носители на черен колан. Оценяването се извърши по

унифициран алгоритъм с поставяне на оценки от 2 до 6 бала, на база: *ефективност, бързина, пространствени и силови характеристики на движенията за конкретните техники.*

2.2.6. Статистически методи за обработка на данни

Резултатите бяха подложени на многомерен математико-статистически анализ и обработка с помощта на софтуерни продукти.

За определяне надеждността на тестовете за оценка на специфичната физическа подготовка, които са авторска концепция, използвахме метода *тест – ретест*.

За разработване системата за контрол и оценка на общата и специфичната физическа подготовка използвахме словесния метод на сигмалните отклонения по седемстепенната скала на **Р. Мартин**.

2.3. Организация на изследването

Организацията на работата за изпълнение на поставените задачи осъществихме в три основни етапа в периода 2016 – 2020 година.

1. Предварителен етап – обхваща времето от месец януари 2016 година до същия месец 2017 година. На този етап извършихме основното проучване на информационните

източници, конструирахме инструментариума за сбор на данни и разработихме проект за модел (специализирана програма за начално обучение по бойното изкуство *Занишин джуцу*).

2. Основен етап – обхваща периода от месец септември 2017 година до месец декември 2018 година. В началото на този етап проведохме анкетните проучвания. Въз основа на резултатите от тях допълнихме и усъвършенствахме специализираната програма за начално обучение по бойното изкуство *Занишин джуцу*, която постави началото на спортно-педагогическия експеримент. В началото и в края на експеримента осъществихме планираните действия за контрол и оценка на страните, свързани със спортно-техническата подготовка на учениците. През втората половина на основния етап извършихме систематизиране на събраната емпирична информация и нейната статистическа обработка.

3. Заключителен етап – обхваща периода от 2019 до 2020 година. Това време посветихме за анализ на доказателствения материал, сглобяване на основните компоненти на дисертационния труд, с редакторска работа върху него и окончателното му полиграфическо оформление. Съставихме проект за автореферат.

ГЛАВА ТРЕТА

АНАЛИЗ НА ПОЛУЧЕНИТЕ РЕЗУЛТАТИ

В параграф 3.1.1. излагаме анализа на отношението и нагласата на учениците от НЕО към занимания с бойни изкуства.

Забележка: Номерацията на таблиците и графичните елементи отговаря на тази в дисертационния труд.

Отношението и нагласата на учениците от НЕО към занимания с бойни изкуства, проучихме с целево интервю на база 12 въпроса.

Тези въпроси провокират отговорите на учениците в две основни насоки: първата се отнася до отношението им към физическото възпитание и спорта, като компонент на физическата култура и към предвидената общообразователна подготовка. Втората група въпроси проучва отношението на учениците към избираемите области на учебно съдържание. Изведохме следните междинни изводи:

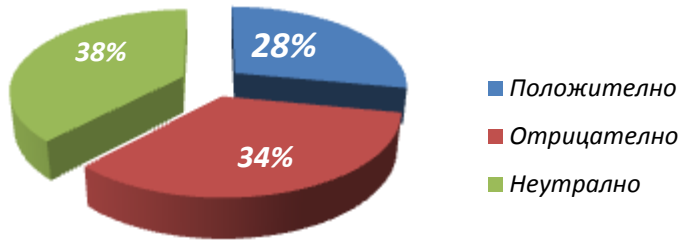
- *Отчитаме положителна нагласа при учениците, към заниманията с бойни изкуства и много добра информираност относно многообразието от стиловете.*

- *Практикуването на бойни изкуства според по-голяма част от интервюираните, ще допринесе за по-доброто общуване и намаляване на ситуациите, свързани с физическа разправа.*

Параграф 3.1.2. съдържа анализа на резултатите от анкетното проучване сред родители на ученици от началния етап на основна образователна степен

Анкетната карта съдържа 25 въпроса с два, три или четири алтернативни отговора. 66% от отзовалите се са жени и 34% мъже. Почти половината от анкетираните са със средно образование, 18% – завършили висше училище, 30% – с основно образование. Тази конфигурация ни позволи да получим разбиране от страна на родителите и мотивирани, компетентни отговори на поставените въпроси. Пример за част от поставените въпроси пряко свързани с темата на дисертационния труд регистрира отношението на родителите към бойните изкуства. Отрицателен е отговорът на 34% от анкетираните. Вероятна причина за това е непознаване спецификата, свързана с практиката по бойни изкуства, или широко популярното неправилно формирано мнение, че те провокират агресията. 16% от родителите са запознати с бойните изкуства и дори са практикували такива.

Фиг. 13. Отношение на родителите към бойните изкуства ?

Въз основа на изложения анализ синтезирахме следните междинни изводи и обобщения:

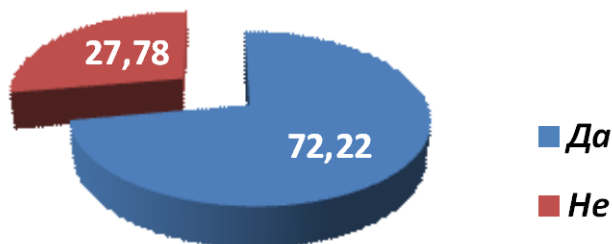
- *Бойните изкуства са средство, което може да се използва за успешното решаване на образователните, възпитателните и оздравителните задачи в урока по физическо възпитание и спорт;*
- *Родителите на ученици в 3. и 4. клас имат положително отношение към заниманията по бойни изкуства и считат, че те имат място в цялостния възпитателно-образователен процес. В този контекст е необходимо непрекъснато да се подобрява взаимовръзката с родителите, да бъдат информирани за прогреса на децата им;*

- Родителите преценяват, че бойните изкуства могат да бъдат предмет на обучение и практика още от 3. клас в НЕО, което се подкрепя и от фазовата структура, свързана с развитието на детската психомоторика. Резерви отчитаме по отношение спазване на хигиенните изисквания и решаване на оздравителните задачи.

В параграф 3.1.4. се съдържат анализите на резултатите от социологическото проучване сред учителите от началния етап на ООС

По-голямата част от анкетираните учители са на възраст над 45 години (64%). Това обстоятелство ни позволява да ги приемаме като своеобразни експерти в професионалното направление.

Фиг. 19. Преподаване на бойни изкуства в училище?

Актуален проблем за училищната среда е свързан с въпроса за агресията на учениците. По-голяма част от учителите – 80,56%, отговарят, че такава не се забелязва, или не е толкова остра, в което ние допускаме сериозни резерви. Второ: считаме, че изучаването на определени бойни изкуства, в това число и *Заниин джуцу*, ще въздейства позитивно върху поведението на учениците, защото тяхната философия изисква спазване на морални правила, свързани с коректност в отношенията, уважение и толерантност.

Изведохме три междинни извода:

- *Учителите имат положителна нагласа към практикуването на бойни изкуства, което ще подобри дисциплината, ще обогати двигателната дееспособност, общата физическа култура и здравето на учениците.*
- *Учителите считат, че изучаването на бойни изкуства в началния етап на основна образователна степен, ще повлияе положително върху намаляване на агресията сред учениците.*
- *Резерви посочват анкетираните по отношение на материалната база, недостатъчния брой часове за физическа активност и липсата на ангажираност и интерес от страна на родителите в масовите изяви и мероприятия.*

При анализа на емпиричните резултати от спортно-педагогическия експеримент проследихме динамиката на физическата дееспособност на учениците участници в експеримента. Изследването, свързано с физическата дееспособност на учениците, участвали в експеримента за обучение по бойното изкуство *Занишин джуцу*, произтича от третата основна задача, конкретизирана в глава втора на дисертационния труд.

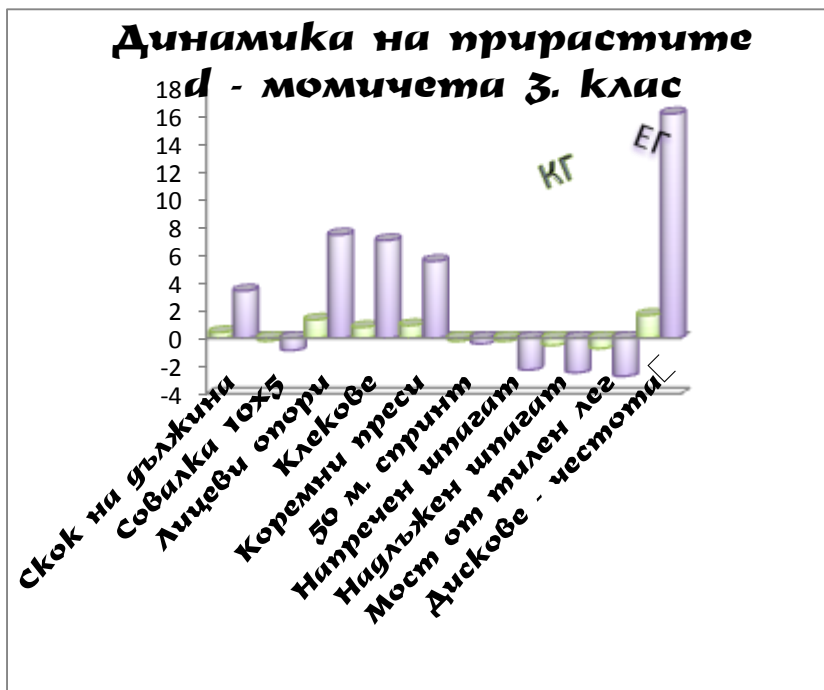
Диференцирано се разглеждат емпиричните резултати и техните характеристики за момичета и момчета от 3. и 4. клас.

Този анализ се предхожда от формулирането на допълнителните хипотези:

H1 – *предполагаме, че както при контролната (КГ), така и при експерименталната група (ЕГ) ще бъдат регистрирани определени прирасти (d), които са следствие от оказаните въздействия: при КГ въздействието на стандартното програмно съдържание, съгласно Наредбата за общообразователна подготовка по предмета физическо възпитание и спорт, докато при ЕГ въздействието е бинарно. В този контекст H2 се отнася за експерименталната група. При нея въздействието е съгласно програмното съдържание за постигане на съответните държавни образователни стандарти в обем 2*

часа седмично. Допускаме, че плюс целевото въздействие, чрез нашия модел Заншин джуцу и съответната програма в третия час, предвиден за допълнителни дейности, ще се постигнат по-добри резултати.

Фиг. 22

Междугруповият анализ на статистическите показатели потвърждава алтернативната хипотеза H_2 , че експерименталната програма е подчертано по-силно въздействаща върху дееспособността на учениците от 3. клас – ЕГ

Таблица № 10 а

Тестове ОФП	4. клас	4. клас	<i>Междугруповият анализ на статистическите показатели потвърждава алтернативната хипотеза H2, че експерименталната програма по Заншин джуцу оказва значително въздействие върху дееспособността на включените в нея ученички от 4. клас</i>
	♀ – КГ	♀ – ЕГ	
	d %	d %	
<i>Скок на дължина от място</i>	0,80	3,97	
<i>Совалково бягане 10x5</i>	-0,51	-0,80	
<i>Лицеви опори</i>	1,97	3,87	
<i>Клекове</i>	1,23	5,37	
<i>Коремни преси</i>	1,20	5,43	
<i>50 м. спринт</i>	-0,34	-073	
<i>Напречен шпагат</i>	-0,90	-1,97	
<i>Надлъжен шпагат</i>	-0,30	-1,63	
<i>Мост от тилен лег</i>	-1,23	-3,10	
<i>Дискове – честота на почукване</i>	2,23	8,70	

Таблица № 12 а

Тестове ОФП	3. клас ♂ – КГ	3. клас ♂ – ЕГ	<p><i>Междугруповият анализ на статистическите показатели потвърждава алтернативната хипотеза H2, че експерименталната програма по Занишин джуцу оказва значително въздействие върху дееспособността на включените в нея ученици от 3. клас</i></p>
	d %	d %	
Скок на дължина от място	0,43	1,50	
Совалково бягане 10x5	-0,19	-0,58	
Лицеви опори	1,33	5,53	
Клекове	0,80	4,23	
Коремни преси	0,93	4,23	
50 м. спринт	-0,20	-0,46	
Напречен шпагат	-0,20	-1,40	
Надлъжен шпагат	-0,50	1,70	
Мост от тилен лег	-0,73	-0,93	
Дискове – честота на почукване	1,67	7,53	

Таблица № 14а

Тестове ОФП	4. клас ♂ – КГ	4. клас ♂ – ЕГ	<p><i>Междугруповият анализ на статистическите показатели потвърждава алтернативната хипотеза H2, че експерименталната програма по Занишин джуцу оказва значително въздействие върху дееспособността на включените в нея ученици от 4. клас</i></p>
	d %	d %	
Скок на дължина от място	0,33	3,43	
Совалково бягане 10x5	-0,25	-0,87	
Лицеви опори	1,97	7,47	
Клекове	0,70	7,07	
Коремни преси	1,20	5,57	
50 м. спринт	-0,15	-0,38	
Напречен шпагат	-0,67	-2,27	
Надлъжен шпагат	-0,47	-2,47	
Мост от тилен лег	-0,80	-2,73	
Дискове – честота на почукване	5,60	16,20	

За отчитане динамиката на специфичната физическа подготовка на учениците участници в експеримента – ЕГ (момичета и момчета) използвахме авторска тестова батерия, която обединява 7 моторни проби, имащи сходна биомеханична структура с елементите от техниката на *Заншин джуцу*. В качеството на въведение в тази част от анализа обръщаме внимание върху **надеждността** на въпросните тестове. Методът **тест-ретест** е обичайно прилаганият. Той се използва, когато е възможно повторно тестване, което не води до увеличаване или намаляване на резултатите, или до появата на тренд. Надеждността в този случай може да се определи чрез изчисляване на коефициента на обикновена линейна корелация (r) на Пирсън.

Установихме:

- ✓ *възходящ тренд по отношение на средните стойности (A_v) при всички тестове;*
- ✓ *предложените от нас тестове за оценка на специфичната физическа подготовка са с **добра и отлична надеждност.***

При проследяване динамиката свързана с процента на прираст СФП момичета 3. и момичета 4. Клас установихме:

Таблица № 19

Тест	d ♀%	d ♀%
№	3. клас	4. клас
1. Удари с ръце	10, 67	7, 03
2. Удари с крака	12, 83	5, 87
3. Полуклек в тилна опора на стена	0, 69	0, 49
4. Скок кълбо през човек	8, 93	7, 37
5. Пропуснати защиты	- 6, 23	- 4, 97
6. Настъпване	- 12, 83	- 7, 67
7. Докосване на опора	9, 37	7, 00

✓ *Наблюдаваме подобряване на бързината на реакцията, скоростта на единичните движения и специфичната скоростно-силова издръжливост на ръцете и краката.*

✓ *Подобряване на концентрацията, вниманието и бързината на реакция на горните крайници, както и скоростта на единичното движение на обучаемите при изпълнение на защитни техники*

✓ Допускаме, че снижението на прирастите в изследваните извадки за четвъртокласнички се дължи на някои пред-пубертетни особености, или други фактори

При проследяване динамиката свързана с процента на прираст СФП момчета 3. и момичета 4. клас наблюдаваме:

Таблица № 22

Тест №	d ♂%	d ♂%
	3. клас	4. клас
1. Удари с ръце	14, 17	7, 50
2. Удари с крака	10, 93	6, 67
3. Полуклек в тилна опора на стена	0, 45	1, 68
4. Скок кълбо през човек	9, 13	8, 67
5. Пропуснати защити	- 8, 80	- 7, 03
6. Настъпване	- 12, 37	- 6, 03
7. Докосване на опора	15, 63	18, 43

✓ Подобряване на бързината на реакцията, скоростта на единичните движения и специфичната скоростно-силова издръжливост на ръцете и краката.

✓ *Подобряване на концентрацията, вниманието и бързината на реакция на горните крайници, както и скоростта на единичното движение на обучаемите при изпълнение на защитни техники*

При направената експертна оценка на момичета от 3. и 4. клас установихме че *и при двете възрастови групи е постигната много добра успеваемост, като прогресът при момичетата от 3. клас е по-висок ($\Delta v = 5,35\%$), към 4,90 % при четвъртокласнички. Разликата е 0,45 бала.*

Вероятни причини за по-слабото представяне на ученичките от 4. клас, са поради влияние скрити психомоторни фактори, двигателната интелигентност на учениците, или субективизмът при оценяването от експертите.

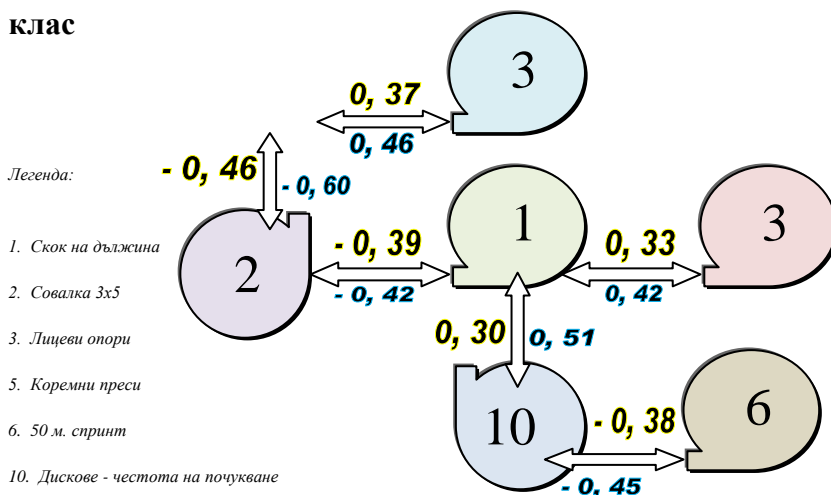
Експертната оценка на момчетата от 3. и 4. клас *показва при двете възрастови групи много добра успеваемост, като прогресът по отношение овладяване на техниката Занишин джуцу превалява към момчетата от 3. клас.*

В параграф 3.2.4. се съдържа анализа на вътрешно-структурните изменения под въздействието на приложения модел по Заншин джуцу. За разкриване на вътрешно-структурните изменения в общата и специфична физическа

подготовка на изследваните извадки използвахме корелационния анализ на зависимости чрез който изчислихме коефициентите на *корелация* – **r** на **Пирсън**.

Получените статистически корелационни коефициенти групирахме в интеркорелационни матрици и визуализирахме в корелационни модели.

Взаимовръзка между показателите за ОФП момичета 3. клас

От направения корелационния анализ на ОФП и СФП формулирахме няколко основни извода:

- При момичетата от 3. и 4. клас са настъпили положителни структурни и вътрешно структурни

изменения в общата физическа подготовка, между седем от десетте показатели.

- *Изменения наблюдаваме и при специалната физическа подготовка, по-малко в сравнение с общата физическа подготовка в резултат на факта, че отделните движения в нашия модел са със строго диференцирани усилия, насочени към конкретни мускули и мускулни групи.*

- *При момчетата от 3. и 4. клас откриваме по големи положителни вътрешни структурни изменения в сравнение с тези при момичетата.*

На база седем степенната скала за оценка и съгласно пета задача на нашето изследване, разработихме система за контрол и оценка на специфичната физическа и техническа подготовка на учениците, които участваха в обучението по Заншин джуцу.

Представените в трета глава анализи доказват, че сме изпълнили задачите и сме постигнали целта на изследването.

Изводите са диференцирани в три групи: *изводи на базата на теоретичния анализ и синтез; практико-приложни изводи; частни изводи.* Някои от тях съдържат и препоръките ни за практиката.

Изводи:

Изводи на базата на теоретичния анализ и синтез

1. Теоретичният анализ доказва, че теорията и практиката на физическото възпитание, в частност и училищното, продължават да се обогатяват с нови идеи, факти, доказателства, нови спортове и дейности.

2. Съществуват убедителни доказателства, че образователната система на Република България излиза от състоянието на колапс след събитията през 1989 г. Настъпилите промени с влизане в сила на ЗПУО, новият ДОС, на ЗФВС от 2018г. и други нормативни документи предоставят възможности за нов подход свързан с изпълнение на стратегическите задачи пред училищното физическо възпитание и спорт. Създават се условия за разработване и внедряване на иновативни технологии за нови спортни дейности.

Практико-приложни изводи

1. Резултатите от социологическото проучване сред учениците разкриват позитивното им отношение към бойните изкуства. В тях те виждат възможности за удовлетворяване на духовни потребности, нравствено поведение и морал, както и развиване на физическите и комуникативни способности.

2. Анализът на социологическото проучване сред родителите показва, че бойните изкуства са средство, което може да се използва за успешното решаване на образователните, възпитателните и оздравителните задачи в уроците по физическо възпитание и спорт. Според тях бойните изкуства могат да бъдат предмет на обучение и практика още от 3. клас в НЕО.

3. Повече от 1/3 анкетирани учители са запознати с голямото разнообразие на основните видове бойни изкуства. Те приемат, че изучаването на някои от тях ще въздейства позитивно върху поведението на учениците, защото тяхната философия изисква спазване на морални правила, свързани с коректност в отношенията, уважение и толерантност. По – голямата част от началните учители подчертават, че бойните изкуства ще подобрят координационните способности на учениците, ще съдействат за овладяване на агресията и ще повлияят положително върху общата кондиционна подготовка.

Препоръките на началните учители се отнасят до мениджмънта на образователно-възпитателния процес, усъвършенстване на материалната спортна база и увеличаването на масовите спортни изяви с включване и на родителите.

Частни изводи

1. Междугруповият анализ на статистическите показатели потвърждава алтернативната хипотеза H_2 , че експерименталната програма е подчертано по-силно въздействаща върху дееспособността на учениците от 3. и 4. клас.

2. Вътрешногруповият анализ при ЕГ – момчета, разкрива по-силно изразена динамика в сравнение с данните за КГ по отношение прираста за всички 10 теста. Статистическата значимост на разликите е много висока и се защитава с максимални стойности за гаранционна вероятност.

3. На основание статистическите доказателства приемаме заключението, че констатираното възходящо развитие на физическата дееспособност при учениците от 4. клас – ЕГ, се дължи на настъпилите положителни вътрешни промени в структурата на отделните физически качества в резултат на оказаното интегрално педагогическо въздействие в образователния процес по физическо възпитание и спорт.

4. Динамиката на основните статистически показатели: средни стойности на променливите, прираст, вариативност, статистическа достоверност, както и коефициентите на корелация потвърждават, че откроените положителни промени в структурата на специфичната физическа подготовка при момчетата и момчетата от ЕГ,

могат да се приемат като резултат на едногодишното въздействие със средствата и методите на експерименталния модел и програмата за начално обучение по *Заншин джуцу*.

5. Анализът на прогреса свързан с техническата подготовка разкрива, че и при двете възрастови групи е постигната много добра успеваемост, като по-добри резултати регистрираме при момчетата и момичетата от 3. клас.

ПРИНОСИ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

- ✓ Задълбочено е изяснена промяната в образователната парадигма и образователната среда съобразено с новите държавни регламенти, за качеството на обучение по учебния предмет физическо възпитание и спорт.
- ✓ Извършена е пълна класификация на бойните изкуства по континентален, географски признак и по вид.
- ✓ Научно доказани са отношението, интересите и мотивацията на учениците от 3. и 4. клас, на техните родители и учители от Шуменски регион към практикуването на бойни изкуства.
- ✓ Разработен и експериментиран е авторски модел и учебна програма за обучение по бойното изкуство *Заншин джуцу*, на ученици от 3. и 4. клас. Разработена и приложена е

авторска методика за оценка на техническата подготовка и резултатите от обучението по Заншин джуцу.

✓ Предложена е авторска система за контрол и оценка на общата, специфичната физическа и техническа подготовка на учениците участващи в експеримента.

✓ Резултатите от експерименталното изследване доказват възможността за обучение на учениците от НЕО по бойното изкуство Заншин джуцу и неговото въвеждане към допълнителните дейности.

СПИСЪК НА ПУБЛИКАЦИИТЕ ПО ТЕМАТА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Акерски, 2012: Акерски, С. Корейските бойни стилове – влияние, същност и класификация. – В: Годишник на ШУ „Епископ Константин Преславски”, том XVI D, III, 2012 г.

Акерски, 2012: Акерски, С. Същност и класификация на японските бойни изкуства – В: Годишник на ШУ „Епископ Константин Преславски” том XVI D, III, 2012 г.

Акерски, 2018: Акерски, С. Проучване мнението и отношението на родители, към заниманията на учениците с бойни изкуства в начална степен – socioBrains, issue 45, may, 2018 , ISSN 2367-5721, JOURNAL HOMEPAGE